

Репан Микола Іванович
старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
Університету внутрішніх справ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ В ЗАСТОСУВАННІ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА.

Як і в усьому світі, домашнє насильство в Україні зустрічається у всіх соціальних, вікових, етнічних і інших групах населення. Воно може включати фізичне, сексуальне, економічне і психологічне насильство, нерідко - повторюване, і призводить до тяжких наслідків аж до смертельного результату. У Україні агресорами можуть виступати різні члени сім'ї, переважну частину постраждалих складають жінки [1].

Поліція найперший і найчастіше єдиний соціальний інститут, взаємодіє з особами, які вчиняють домашнє насильство, та їх жертвами. Поліцію часто критикують за байдуже ставлення до проблеми домашнього насильства, однак це не відповідає дійсності.

У 2019 році до Національної поліції надійшло 141,8 тис. заяв, повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством (з них 1881 подано дітьми).

З метою впровадження сучасного досвіду реагування на домашнє насильство, негайного припинення правопорушення та забезпечення захисту постраждалих осіб відповідно наказу Національної поліції України від 30.08.2019 № 871 «Про організацію своєчасного реагування на факти вчинення домашнього насильства» [6] у 27 містах держави розпочали роботу 45 мобільних груп реагування на факти вчинення домашнього насильства.

Критиці підлягає існуюча в Україні мережа соціального захисту, що не відповідає в достатній мірі потребам осіб, що пережили домашнє насильство. Закон України «Про запобігання та протидії домашньому насильству» [1] розширив коло суб'єктів, що надають медичні та правові послуги. З'явилася 24-годинна «гаряча лінія», консультативна допомога в пошуку житла і роботи, лікуванні алкогольної та наркотичної залежності. На жаль, їх роботу ефективною назвати складно.

Система державного реагування в частині надання допомоги постраждалим знаходиться не на належному рівні. Спостерігається нестача місць у притулках для жінок, які постраждали від домашнього насильства. Вказані установи мають обмеження з надання допомоги, зокрема, висувають жорсткі вимоги до прийому, що включає необхідність оформлення великої кількості документів, пред'явити які буває важко, а часом неможливо. На прийняття рішення про прийом часом іде доволі тривалий час (до 5 діб), і це в ситуації, коли потерпіла вже знаходиться в стані кризи, стикається з серйозним ризиком подальшого насильства і не має альтернативних варіантів допомоги. Концентрація притулків в великих містах створює додаткові проблеми для жінок в сільській місцевості і мешканок невеликих населених пунктів.

Ніхто не сперечається з тим, що необхідно виробляти ефективні системи заходів, що сприяють запобіганню поширення жорстокості серед членів сім'ї, однак застосування різних стандартів до осіб, що скоїли адміністративний проступок в сім'ї і злочин ускладнене наявністю суперечливих і конфліктуючих інтересів держави щодо сім'ї. З одного боку, воно прагне створити громадянське суспільство, члени якого могли б жити без страху стати жертвою домашнього тирану. Цим продиктовані державні заходи щодо запобігання домашньому насильству та боротьби з нею. З іншого боку, держава зацікавлена в збереженні цілісності сім'ї, тому по відношенню до неї можуть застосовуватися норми і правила, непридатні до всіх інших соціальних інститутів. Найбільш очевидним є прагнення обмежити можливість розпаду сім'ї. Батьки не можуть кинути своїх дітей, а чоловіки і жінки повинні отримати дозвіл на розлучення [4]. Нормативна невизначеність виражається тут в тому, що крім соціальних і легітимних механізмів, які пов'язують членів сім'ї друг з другом, існують і норми, що виправдовують певний рівень жорстокого і насильницької поведінки між членами сім'ї. Ці норми допускають фізичне покарання дітей, а також відкрите вираження почуттів (в тому негативних), які члени сім'ї відчувають один до одного. Так, наприклад, в офісі або на підприємстві егоїстичність, грубість і некомпетентність співробітника не дають іншим права його вдарити. Якщо ж подібне відбувається в родині, то насильство сприймається як допустимий, а нерідко і як необхідна. Нормативна невизначеність характерна і для інших

кримінальних вчинків, здійснених в сім'ї, наприклад, злочинів проти власності. Покарання за крадіжку, вчинену дитиною всередині сім'ї (наприклад, у батьків), і за подібну крадіжку, вчинену у стороннього найчастіше сильно різняться[3].

Навіть прийняття «правильних» законів і усвідомлення важливості тієї чи іншої соціальної проблеми не означає, що соціальна політика буде ефективно втілена в життя. Так, 1 серпня 2019 року Міністерством внутрішніх справ України видано наказ №654 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України «термінового заборонного припису стосовно кривдника». Наказ відповідним чином зареєстровано в Міністерстві юстиції України[5]. Вивчення практики зовування Національною поліцією вказаного спеціального заходу показало, що у минулому році винесено 15,9 тис. термінових заборонних приписів стосовно кривдника. На обліку Національної поліції перебуває понад 70,7 тис. осіб, які вчинили домашнє насильство. Що цікаво, спеціальні заходи запобігання та протидії домашньому насильству застосовували дільничні офіцери поліції, поліцейські офіцери громади, ювенальна превенція, групи реагування патрульної поліції та спеціально створені нові підрозділи – мобільні групи з реагування на факти домашнього насильства, а підрозділи патрульної поліції вказані спеціальні заходи не застосовують. Це значно впливає на можливості запобігання та протидії домашньому насильству в Україні, оскільки вказаний спеціальний захід застосовується у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення.

Наведені приклади наочно демонструють наявні проблеми над якими потрібно багато працювати в сфері запобігання та протидії домашньому насильству в Україні.

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2229-19> (дата звернення: 19.02.2020).

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення 19.02.2020).

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/-laws/main/4651-17> (дата звернення 19.02.2020).

4. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.02.2020).

5. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 654 від 01.08.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#n14> (дата звернення: 19.02.2020).

6. Про організацію своєчасного реагування на факти вчинення домашнього насильства: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30.08.2019 № 871. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#n14> (дата звернення: 19.02.2020).

Степанюк Кирило Петрович
аспірант Національної академії
Служби безпеки України

МІСЦЕ БОРЬБИ З КОРУПЦІЄЮ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Актуальність та важливість забезпечення національної безпеки України у теперішній час є питанням безспірним. Не менш важливим є усвідомлення реальної ситуації, що стосується поглинання корупцією усіх сфер життя нашої держави. Тому, так важливо дослідити місце боротьби з корупцією у забезпеченні національної безпеки України.

Питання, що стосуються національної безпеки України регулюються Законом України "Про національну безпеку України". Так, згідно ст. 1 Закону, національна безпека України - захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. У свою чергу національні інтереси України - життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [1].

Згаданий вище Закон визначає основи та принципи національної безпеки, розмежовує повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони, а найголов-